

*ΒΑΛΚΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ, Ο ΙΣΛΑΜΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
<i>ΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ</i>	5
<i>ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ</i>	7
<i>Ο ΙΣΛΑΜΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ</i>	11
<i>ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ</i>	16
<i>ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΟΡΩΝ</i>	17
ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΧΑΡΤΕΣ.....	19
ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	24

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και κάποιες χώρες γειτονικές που βρίσκονται εκτός των φυσικών γεωγραφικών ορίων της χερσονήσου αυτής, που από το μακρινό παρελθόν λειτούργησε και λειτουργεί ως σταυροδρόμι πολιτισμών, μεταξύ Ευρωπαϊκής και Ασιατικής ηπείρου ονομάζεται και Βαλκάνια. Ο σημερινός διαχωρισμός των Βαλκανίων από άποψη εθνοτήτων, αλλά και γεωγραφικά δεν αντικατοπτρίζει την πραγματική ταυτότητα του κάθε κράτους. Η σημερινή εικόνα είναι αποτέλεσμα της συγκέντρωσης πολλών εθνοτήτων σε έναν περιορισμένο χώρο γεωγραφικά και της εξαιρετικά βίαιης ιστορίας της, που είναι γεμάτη πολέμους, επιδρομές, εξεγέρσεις. Στο παρελθόν τα Βαλκάνια μόνο όταν βρίσκονταν υπό Οθωμανική κυριαρχία αποτέλεσαν ενιαία περιοχή, κατά κάποιο τρόπο. Έχουν χαρακτηριστεί από ιστορικούς και μελετητές ως η πυριτιδαποθήκη της Ευρώπης εξαιτίας των πολέμων και των βίαιων συγκρούσεων. Τόσο η Ευρώπη, όσο και τα Βαλκάνια είχαν μερίδιο από τα τραγικά αποτελέσματα δύο βαλκανικών πολέμων, δύο παγκοσμίων πολέμων, και του πιο σύγχρονου πολέμου της Γιουγκοσλαβίας που διαμόρφωσε κατά πολύ τη σημερινή εικόνα και σύσταση των πληθυσμών της. Ο πρώτος Βαλκανικός πόλεμος πραγματοποιήθηκε για τα εδάφη που άφηγε πίσω της η Οθωμανική Αυτοκρατορία στο δρόμο προς την κατάρρευσή της. Ο Δεύτερος Βαλκανικός έγινε ενάντια της Βουλγαρίας αυτή τη φορά και ενίοτε κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας εξαιτίας των εδαφικών διεκδικήσεων που προέβαλλε η πρώτη. Στη συνέχεια το έναυσμα για την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου δόθηκε στα Βαλκάνια με τη δολοφονία του αρχιδούκα Φερδινάνδου και στη συνέχεια τα βαλκανικά κράτη με την υποστήριξη των ισχυρότερων κρατών κήρυξε τον πόλεμο το ένα στο άλλο. Στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο οι δυνάμεις του Άξονα εγκατέστησαν προσφιλή καθεστώτα σε πολλές βαλκανικές χώρες, κάτι το οποίο έκαναν και οι Σοβιετικοί μετά το τέλος του πολέμου και την έναρξη του λεγόμενου «Ψυχρού Πολέμου». Με το θάνατο του Τίτο, ηγέτη της Γιουγκοσλαβίας δεν μπορούσε πλέον κανένας άλλος να κρατήσει τόσες διαφορετικές εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και μειονότητες ενωμένες.

Ο Τίτο μπορούσε λόγω της μεθόδου που ακολουθούσε, αλλά και λόγω του κύρους που είχε ως ένας εκ των νικητών του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου¹. Ξέσπασαν λοιπόν βίαιες συγκρούσεις και πραγματοποιήθηκαν εθνοκαθάρσεις σε βαθμό γενοκτονίας, έτσι ώστε να επέμβει η Δύση και το ΝΑΤΟ με σφοδρούς βομβαρδισμούς και πολλά θύματα. Ακολούθησε η διάσπαση της Γιουγκοσλαβίας και η δημιουργία πολλών και μικρών κρατών με διάφορες μειονότητες όμως οι οποίες θα δημιουργούσαν προβλήματα. Δυο μεγάλα ζητήματα δημιουργήθηκαν από τη διάσπαση της, το πρώτο είναι το οργανωμένο έγκλημα και το δεύτερο είναι η λεγόμενη ισλαμική τρομοκρατία στα Βαλκάνια.

¹ Θ. Βερέμης, Βαλκάνια. Από τον 19ο ως τον 21ο αιώνα. Δόμηση και αποδόμηση κρατών(2004), Πατάκης.

ΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Για πολλά χρόνια μεγάλο, μέρος των Βαλκανίων βρισκόταν υπό οθωμανική κατοχή τα αποτελέσματα της οποίας είναι ορατά μέχρι και σήμερα με τη δημιουργία των εθνικών και θρησκευτικών μειονοτήτων. Με την σταδιακή κατάρρευση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και της δημιουργίας του λεγόμενου Ανατολικού Ζητήματος οι μειονότητες αυτές παρέμειναν στα εδάφη των Βαλκανίων. Τα κατάλοιπα του Ισλάμ, αλλά και οι εθνικές μειονότητες δημιουργούν ουκ' ολίγες φορές διάφορα τοπικά μικροεπεισόδια σε συνδυασμό φυσικά με τις διάφορες παραστρατιωτικές ομάδες που δρουν στις περιοχές αυτές. Στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, η κατάσταση μετά την πτώση την κατάρρευση της Ε.Σ.Σ.Δ. χαρακτηρίστηκε από τις βίαιες συγκρούσεις στα Δυτικά Βαλκάνια. Ο διαμελισμός της Γιουγκοσλαβίας του Τίτο δεν οδήγησε μόνο στην εθνοκάθαρση αλλά και στην αποδυνάμωση των κρατικών δομών που υπήρχαν και οι οποίες καθίστατο ανίκανες να ελέγξουν τα σύνορά τους. Η σχέση μεταξύ των όσων εκτυλίχθηκαν στην πρώην Γιουγκοσλαβία και του υπό εξέταση φαινομένου στα Βαλκάνια ήταν ιδιαίτερος εμφανής κατά την διάρκεια των εμπορικών αποκλεισμών, τους οποίους επέβαλλε ο Ο.Η.Ε. στα κράτη που αναδύθηκαν από την κατάρρευση της Ομοσπονδιακής Γιουγκοσλαβίας. Αντίθετα τα κράτη της Κεντρικής Ευρώπης και της Βαλτικής διατήρησαν τον έλεγχο των συνόρων τους μέσα σε ένα σύντομο χρονικό διάστημα, εξαιτίας αφενός το ότι βρίσκονταν κοντά στη Δυτική Ευρώπη, αφετέρου το ότι υπήρχε οικονομική και πολιτική σταθερότητα. Ο συνδυασμός της πτώσης της Ε.Σ.Σ.Δ. και της Γιουγκοσλαβίας συνέβαλε στην αύξηση των παραστρατιωτικών και λοιπών οργανώσεων που ανέπτυξαν παράνομη δράση με αποτέλεσμα την αύξηση του οργανωμένου εγκλήματος αλλά και σταδιακά φαινομένων τρομοκρατίας στα Βαλκάνια. Η έλλειψη κοινωνικής συνοχής, παιδείας και ο συνδυασμός φτώχειας και μειωμένης ελπίδας για το μέλλον, αποτελούν παράγοντες που συντελούν σε ακραίες καταστάσεις και την ανάπτυξη τόσο του οργανωμένου εγκλήματος όσο και ενός φαινομένου που αποκτά συνεχώς δυναμική τα τελευταία χρόνια, της δράσης του ακραίου ισλαμισμού στα Βαλκάνια.

Τα Βαλκάνια γεωγραφικά θεωρούνται ως το πλησιέστερο σημείο της Ευρώπης προς τη Μέση Ανατολή και η κομβική γεωστρατηγική της σημασία πιθανώς να συμμετέχει σε εξελίξεις που θα συμβούν στη λεγόμενη Ευρασία ή πρόκειται να διαμορφωθούν στα αμέσως επόμενα έτη². Με βάση λοιπόν αυτή την άποψη διαφαίνεται ότι οι απειλές που αντιμετωπίζουν τα Βαλκάνια κάθε άλλο παρά τοπικό ζήτημα δεν είναι, αλλά αφορά ολόκληρη την Ευρώπη και τη διεθνή κοινότητα. Οι δύο άμεσες απειλές των κοινωνιών της Νότιο-Ανατολικής Ευρώπης είναι η ύπαρξη, εξάπλωση και συνεχής ενδυνάμωση του οργανωμένου εγκλήματος και της λεγόμενης ισλαμικής τρομοκρατίας. Άλλωστε ο πρόσφατα ειπωθείς χαρακτηρισμός των Βαλκανίων ως η Κολομβία της Ευρώπης δεν φαίνεται να είναι τυχαίος. Το ΝΑΤΟ³, ο Ο.Η.Ε και η Ε.Ε, ιδιαίτερα μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας προσπάθησαν από κοινού για την εδραίωση της ειρήνης και της ασφάλειας στην ευρύτερη περιοχή. Νέοι πολιτικοί και στρατιωτικοί θεσμοί δημιουργήθηκαν και επιμελήθηκαν τη διοργάνωση και την ανάπτυξη ειδικών αποστολών στα διαμελισμένα από τον πόλεμο κράτη των Βαλκανίων. Ο στόχος ήταν διπλός, να τεθούν οι βάσεις για πολιτική σταθερότητα και ανάπτυξη και από την άλλη η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και του, εσχάτως, εισαγόμενου ισλαμικού εξτρεμισμού. Οι οικονομικοί αποκλεισμοί και η ανίσχυρη μεταπολεμική κατάσταση παρείχαν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για εγκληματικές συμμορίες. Οι δύο ισχυρότερες και πλέον δραστήριες εθνοτικές ομάδες οργανωμένου εγκλήματος είναι η Αλβανική και η Τουρκική. Η μεγάλη επιρροή των Τουρκικών κυκλωμάτων οφείλεται στην γεωπολιτική θέση της Τουρκίας αφού ενώνει Ανατολή και Δύση και στην προκειμένη περίπτωση των παραγώγων προϊόντων παρανομίας και λαθρεμπόριο.

² Θ. Βερέμης, Βαλκάνια. Από τον 19ο ως τον 21ο αιώνα. Δόμηση και αποδόμηση κρατών(2004), Πατάκης.

³ Μπαξεβάνης, Χ., 'Οικοδόμηση κρατών και νέες μορφές διακυβέρνησης. Το πείραμα της πρώην Γιουγκοσλαβίας', *Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική*, Τεύχος 23, Ιούλιος-Οκτώβριος 2011, σ. 281-299.

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Επί Γαλλικής Επανάστασης ο Ροβεσπιέρος είχε πει πως «η τρομοκρατία δεν συνιστά τίποτα διαφορετικό από την άμεση, αυστηρή και άτεγκτη δικαιοσύνη»⁴. Ο Bakunin περίπου στα μέσα του 19^{ου} αιώνα είχε γράψει «μόνο η μεμονωμένη ή ομαδικά ασκούμενη τρομοκρατία δύναται να εκκαθαρίσει το ρωσικό έδαφος».⁵ Το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών το 2004 σε μια αναφορά του περιέγραψε την τρομοκρατία ως μια πράξη «που αποσκοπεί να προκαλέσει το θάνατο ή σοβαρές σωματικές βλάβες σε πολίτες ή άμαχους με απώτερο στόχο τον εκφοβισμό του πληθυσμού ή τον εξαναγκασμό μιας κυβέρνησης ή διεθνούς οργανισμού να προβεί ή να απέχει από οποιαδήποτε πράξη»⁶. Ο Φασισμός στην Ιταλία και ο Ναζισμός στη Γερμανία χρησιμοποίησαν ενίοτε τη μέθοδο της τρομοκρατίας για την εξυπηρέτηση των σκοπών τους. Ενδεικτικό παράδειγμα στη Γερμανία είναι η πυρπόληση του Κοινοβουλίου για την φαινομενική ενοχοποίηση των αντιπάλων του Χίτλερ, ώστε να λάβει έκτακτες εξουσίες⁷. Ενίοτε η τρομοκρατία έχει ταυτιστεί με διάφορες έννοιες, όπως πόλεμος, ανταρτοπόλεμος, πολιτική βία, κρατική τρομοκρατία. Παραδείγματα κρατικής τρομοκρατίας είναι η ερμηνεία των Η.Π.Α καθεστώτων όπως της Λιβύης, της Συρίας και της ΕΣΣΔ, πως χρησιμοποιούν μέσω της πολιτικής τους την τρομοκρατία. Κρατική τρομοκρατία επίσης ασκεί στους Κούρδους υποστηρίζοντας πως οι ίδιοι οι Κούρδοι είναι τρομοκράτες⁸. Στη Μέση Ανατολή επίσης είναι διαδεδομένη η τρομοκρατία αφού οι Άραβες θεώρησαν το Ισραήλ και τους Αμερικανούς που τους παράσχουν μεγάλη οικονομική βοήθεια⁹ ότι συνεχίζουν την αποικιοκρατία τους. Ειδικά στη Λωρίδα της Γάζας όπου οι επιθέσεις αυτοκτονίας είναι συχνό φαινόμενο. Τα ΜΜΕ γενικότερα έπαιξαν ρόλο σε ζητήματα τρομοκρατίας και η προβολή τους πολλές ανάγκασε τη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα να κριτικάρει την κάλυψη πολλών γεγονότων τρομοκρατίας.

⁴ Mark Burgess, A Brief History Of Terrorism, Center For Defence Information.

⁵ Harvey W. Kushner, 2003, Encyclopedia Of Terrorism, Sage Publications, σελ. 360.

⁶ <http://www.unmultimedia.org/tv/unifeed/?scritpld=73>.

⁷ <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=344391>.

⁸ Μαίρη Μπόση, Ελλάδα και Τρομοκρατία, Εθνικές και Διεθνείς Διαστάσεις, (1996), Σάκκουλας

⁹ John Mearsheimer, Stephen Walt, Το Ισραηλινό Λόμπι και η Πολιτική των Η.Π.Α. Εκδόσεις Θύραθεν.

Ουσιαστικά ισχυρίζονται πως με την πληροφόρηση ενισχύεται η δυναμική της τρομοκρατίας και ότι καλύτερα είναι να τηρείται σιγήν ιχθύος σε τέτοια θέματα¹⁰. Ο Eric Hobsbawm αναφέρει πως «η οικουμενική εμβέλεια της τηλεόρασης έκανε αποτελεσματικότερες τις πράξεις που στοχεύουν στο μέγιστο επικοινωνιακό αντίκτυπο¹¹. Να αναφέρουμε σε αυτό το σημείο ότι η τρομοκρατία μπορεί να είναι είτε εθνική, εντός των εθνικών συνόρων, είτε διεθνής, όπου εμπλέκονται υπήκοοι τρίτων κρατών. Στη Γερμανία, για παράδειγμα, δημιουργείται η RAF, στην Ιταλία οι «Ερυθρές Ταξιαρχίες», ειδικά στην Ιταλία επί δύο δεκαετίες σημειώθηκαν αρκετές χιλιάδες τρομοκρατικές ενέργειες με πολλά θύματα. Στη Μέση Ανατολή η τρομοκρατία, όπως προαναφέρθηκε πήρε μεγάλες διαστάσεις ειδικά μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστίνης λόγω της διαμάχης που υπάρχει για τα κατεχόμενα εδάφη από το πρώτο. Στο Αφγανιστάν πρωτοεμφανίστηκε μια τρομοκρατική οργάνωση που έμελλε να παίζει σημαντικό ρόλο στη διεθνή τρομοκρατία η Αλ Κάιντα. Σύμφωνα με στοιχεία που έχουν δει το φως της δημοσιότητας, αποτελεί σήμερα ένα διεθνές τρομοκρατικό δίκτυο με πολλές άλλες τρομοκρατικές οργανώσεις και πολυπληθή μέλη στρατευμένων εξτρεμιστών, περισσότερο Αράβων και Αφγανών. Το δίκτυο αυτό θεωρείται υπεύθυνο για μεγάλο αριθμό τρομοκρατικών επιθέσεων στο δυτικό κόσμο. Από τις πλέον γνωστότερες τρομοκρατικές επιθέσεις της οργάνωσης, είναι οι επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι επιθέσεις της 11ης Μαρτίου 2004 στη Μαδρίτη και οι Επιθέσεις της 7ης Ιουλίου 2005 στο Λονδίνο. Τον Αύγουστο του 2006 απετράπη την τελευταία στιγμή τρομοκρατική επίθεση παρόμοια της 11ης Σεπτεμβρίου, καθώς τρομοκράτες ετοιμάζονταν να επιβιβαστούν σε αεροπλάνα που θα απογειώνονταν από την Μεγάλη Βρετανία με προορισμό τις Ηνωμένες Πολιτείες, με σκοπό να τα ανατινάξουν εν πτήση αλλά και να τα συντρίψουν σε κτίρια στις Ηνωμένες Πολιτείες. Πρόσφατα είχαμε επιθέσεις στο Λονδίνο, αλλά και στη Ρωσία. Στην πρώτη περίπτωση πέρα από τις βομβιστικές επιθέσεις του 2005, το Μάιο του 2013 είχαμε τρομοκρατική ενέργεια από ισλαμιστές Νιγηριανούς με θύμα ένα Βρετανό στρατιώτη. Και το Δεκέμβριο του 2013 είχαμε δύο επιθέσεις στο Βόλγκογκραντ (Στάλινγκραντ), η μία στο σιδηροδρομικό σταθμό της πόλης και η άλλη σε λεωφορείο.

¹⁰ Μαίρη Μπόση, Ελλάδα και Τρομοκρατία, Εθνικές και Διεθνείς Διαστάσεις, (1996), Σάκκουλας.

¹¹ Eric Hobsbawm, Παγκοσμιοποίηση, Δημοκρατία και Τρομοκρατία,(2007), Θεμέλιο.

Και στις δύο περιπτώσεις έδρασαν γυναίκες καμικάζι(επονομαζόμενες και μαύρες χήρες) οι οποίοι συνδέονται με ισλαμιστές του Καυκάσου¹². Αυτά είναι δείγματα της δυναμικής που έχει αποκτήσει η ισλαμική τρομοκρατία τις τελευταίες δεκαετίες τόσο στη Μέση Ανατολή και τον Καύκασο, όσο και με το πέρασμα που έκανε στην Ευρώπη. Στην Ευρώπη από τη δεκαετία του 1970 είχαν ξεκινήσει οι επιθέσεις εναντίον ισραηλινών και μη στόχων¹³. Από την πλευρά του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε έχουν παρθεί κάποια μέτρα και νόμοι σχετικά με την τρομοκρατία αλλά το κατά πόσο θα αποδώσουν οφείλεται και στην πολιτική των κρατών μελών τους.

Σχετικά με την τρομοκρατία στην Ελλάδα να πούμε ότι αυτή διαμορφώνεται μετά την πτώση της δικτατορίας το 1974 με κύριους εκφραστές δυο οργανώσεις, την Επαναστατική Οργάνωση 17 Νοέμβρη και η οργάνωση Επαναστατικός Λαϊκός Αγώνας (Ε.Λ.Α).Ιδεολογικά και βάσει των πράξεών τους κατατάσσονται στον χώρο της αριστερής τρομοκρατίας, η οποία αντιτίθεται σε οτιδήποτε κρατικό. Εκτός αυτών τα τελευταία χρόνια με την αύξηση του μουσουλμανικού στοιχείου στην Ελλάδα παρατηρείται η εισαγόμενη τρομοκρατία που έχει αφετηρία τη Μέση Ανατολή. Ακόμα και επίσημα τουλάχιστον δεν έχουν στραφεί οι διάφορες μουσουλμανικές οργανώσεις κατά στόχων του ελληνικού κράτους. Έκθεση του Ο.Η.Ε¹⁴ αναφέρει χαρακτηριστικά ότι ένα ολόκληρο δίκτυο ριζοσπαστών ισλαμιστών στην Ελλάδα, οι οποίοι αν και προς το παρόν δεν έχουν όφελος αν πραγματοποιήσουν κάποια τρομοκρατική επίθεση μεγάλου βεληνεκούς στην χώρα μας, δημιουργούν υποδομές και αναλαμβάνουν αποστολές χαμηλού ρίσκου και ψυχολογικές επιχειρήσεις όπως την στρατολόγηση, την χρηματοδότηση, την προπαγάνδα και την εκπαίδευση ατόμων που προωθούνται σε άλλες χώρες της δυτικής Ευρώπης. Στη Θράκη από την άλλη πλευρά, η παρεμβατική πολιτική της Τουρκίας στη μουσουλμανική μειονότητα βέβαια, αποσκοπεί στην ανάπτυξη της τουρκικής ταυτότητας και συνείδησης στους πληθυσμούς παίρνοντάς τους με το μέρος τους, σε οποιαδήποτε μελλοντική πολιτική στην περιοχή της Θράκης.

¹² <http://www.skai.gr/news/world/article/248851/rossia-polukenri-epithesi-kamikazi-sto-stathmo-tou-volgograd-upd-video/>

¹³ Μαίρη Μπόση, Ελλάδα και Τρομοκρατία, Εθνικές και Διεθνείς Διαστάσεις, (1996), Σάκκουλας.

¹⁴ <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=country&category=COI&publisher=&type=&coi=GRC&rid=&docid=4caa4bf092&skip=0>

Είναι γνωστά τα σενάρια περί ανεξάρτητης Δυτικής Θράκης από ορισμένους ένθερμους οπαδούς του νέο-οθωμανισμού και όσων θέτουν θέμα εδαφικών διεκδικήσεων. Είναι θέμα όμως λεπτών χειρισμών της Ελληνικής πολιτείας και του Υπουργείου Εξωτερικών.

Στη Θράκη δεν τίθεται κάποιο θέμα ισλαμικού εξτρεμισμού άμεσα, αλλά θέμα χειρισμού της μειονότητας, που είναι σημαντικό, λεπτό ζήτημα και απαιτεί προσεκτικούς χειρισμούς. Η Τουρκία βέβαια κάνει λόγο για τουρκική μειονότητα της Θράκης κάτι το οποίο δεν ισχύει βάσει της Συνθήκης της Λωζάννης, αλλά υφίσταται μόνο μουσουλμανική μειονότητα. Αν και στην πλειονότητά τους ανήκουν στο χώρο του λεγόμενου σουννιτικού Ισλάμ, υπάρχουν στον Έβρο κάποιες μικρές ομάδες που ανήκουν στους Αλεβήτες – Μπεκτασήδες¹⁵, δηλαδή στο σιιτικό (αιρετικό) Ισλάμ. Η επίδραση πάντως του σουννιτικού (ορθοδόξου), τουρκικού Ισλάμ εμποδίζει προς το παρόν τις οποιοσδήποτε επιρροές από τις χώρες της Μέσης Ανατολής, κάτι το οποίο δεν μπορούμε να πούμε ότι γίνεται και στην Αθήνα. Οι μουσουλμανικές κοινότητες που ζουν εκεί, επηρεάζονται από άλλα κέντρα συμφερόντων που βρίσκονται στις αραβικές μουσουλμανικές χώρες. Παρουσιάζει ενδιαφέρον αν στο μέλλον οι μουσουλμάνοι της νότιας Ελλάδας και προερχόμενοι από τις αραβικές χώρες, προσπαθήσουν να εισβάλλουν ιδεολογικά ή θρησκευτικά στους μουσουλμάνους της Θράκης χρησιμοποιώντας τους τελευταίους ως μέσο για την προώθηση τους σε βαλκανικές χώρες που έχουν επίσης μουσουλμανικές μειονότητες.

Σε θέματα αντιμετώπισης της τρομοκρατίας στην Ελλάδα αρχικά υπήρχε έλλειψη συγκεκριμένης και κοινής πολιτικής από τα ελληνικά κόμματα. Οι ιδεολογικές διαφορές και ο κομματικός φανατισμός εμπόδιζαν τη χάραξη κοινής πολιτικής για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, σε συνδυασμό φυσικά με την αναποτελεσματικότητα των δυνάμεων ασφαλείας. Κάτι το οποίο παραδόξως άλλαξε τα τελευταία 12 χρόνια με την εξάρθρωση αν όχι όλου, του μεγαλύτερου μέρους της 17 Νοέμβρη και του Ε.Λ.Α. Τελευταία βέβαια έχουν γίνει διάφορα τρομοκρατικά χτυπήματα τα οποία ανάδειξαν νέες οργανώσεις ή μετασχηματισμό των υπολειμμάτων των παλιών οργανώσεων.

¹⁵ <http://www.balkanmuslims.com/pdf/Chouseiinoglu-Gr.pdf>

Η αναζωπύρωση της τρομοκρατίας ή της λεγόμενης «νέας γενιάς τρομοκρατίας» έχει τη βάση του στα κοινωνικά προβλήματα τα οποία προκάλεσε η οικονομική κρίση που υφίσταται στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια.

Ο ΙΣΛΑΜΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Κατά τη διάρκεια του πολέμου της Γιουγκοσλαβίας πέρα από τις αντιμαχόμενες πλευρές έλαβαν μέρος και πολλοί εθελοντές και επαγγελματίες στρατιώτες. Τότε συμμετείχαν και οι πρώτες ομάδες Μουτζαχεντίν, δηλαδή οι πολεμιστές που εμπλέκονται με τη Τζιχάντ, τον ιερό πόλεμο των μουσουλμάνων. Αυτές οι ομάδες διείσδυσαν μέσω της Αιγύπτου, του Λιβάνου και της Τουρκίας¹⁶ σε σημαντικό αριθμό, από τη μια για να ενισχύσουν τους μουσουλμάνους της Βοσνίας, από την άλλη για να αυξήσουν το αίσθημα του θρησκευτικού φανατισμού. Ως επόμενο μετά τη συνθήκη του Ντέυτον¹⁷ το 1995 μέρος αυτών πήραν την Βοσνιακή υπηκοότητα, Βοσνιακά διαβατήρια και εγκαταστάθηκαν σε Ευρωπαϊκές χώρες. Οι πόλεμοι για τη διάσπαση της Γιουγκοσλαβίας είχαν ως αποτέλεσμα την είσοδο ισλαμιστικών ομάδων στις χώρες αυτές και ως επακόλουθο είχαμε τόσο την ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς όλοι συνεργάζονταν με όλους, όσο και στη δημιουργία της ισλαμικής τρομοκρατίας στα Βαλκάνια ή καλύτερα της ανάπτυξης του ακραίου ισλαμισμού με ότι αυτό συνεπάγεται. Ο Christopher Deliso¹⁸ Αμερικανός δημοσιογράφος και συγγραφέας, αναφέρει πως η ισλαμική τρομοκρατία στα Βαλκάνια είναι μια πραγματική απειλή, η οποία μάλιστα έχει παρεξηγηθεί και παρερμηνευτεί από τους Δυτικούς. Συνεχίζει και μας λέει πως η ανάμειξη αραβικών χωρών έχει δημιουργήσει ένα δίκτυο φιλανθρωπικών οργανώσεων που από τη μία βοηθάνε τους κατοίκους με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, από την άλλη ενισχύουν το λεγόμενο ουαχαμπιτικό Ισλάμ.

¹⁶ http://www.rimse.gr/2013/07/blog-post_19.html

¹⁷ Θ. Βερέμης, Βαλκάνια. Από τον 19ο ως τον 21ο αιώνα. Δόμηση και αποδόμηση κρατών(2004), Πατάκης.

¹⁸ http://www.elkeda.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=2416:17112012-&catid=35:2010-01-10-16-40-20&Itemid=85.

Αρκετοί Σλαβόφωνοι Μουσουλμάνοι δέχονται υποτροφίες για θρησκευτικές σπουδές στο Πακιστάν, την Αίγυπτο και τη Σαουδική Αραβία και στη συνέχεια αποτελούν τη βάση της ισλαμοποίησης της περιοχής.

Η υπουργός Εσωτερικών της ΠΓΔΜ, κ. Γκορντάνα Γιανκουλόβσκα, σε συνέντευξη της στο κρατικό πρακτορείο ειδήσεων, ΜΙΑ, είχε δηλώσει: «Σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχουμε συλλέξει, ο ισλαμικός ριζοσπαστισμός έχει επεκταθεί παγκόσμια και η χώρα μας, δεν μπορεί να αποτελεί εξαίρεση και φυσικά δεν βρίσκεται μακριά από τον κίνδυνο αυτόν»¹⁹. Η Πρίστινα στο Κόσοβο θεωρείται το κέντρο ακραίας Ισλαμικής προπαγάνδας η οποία συνδυάζεται παράλληλα με την πολιτιστική γενοκτονία όλων των Σερβικών ορθοδόξων μνημείων²⁰. Ο Ιωάννης Μιχαλέτος αναλυτής για θέματα ασφάλειας αναφέρει ενδεικτικά στο RIMSE²¹ , πως μέλη των αεροπειρατών και των σχεδιαστών της 11/9 είχαν είτε εκπαιδευτεί, είτε συσχετιστεί με Βαλκανικές χώρες:

1. Nawaf al Hazmi, αεροπειρατής, βετεράνος του πολέμου της Βοσνίας.
2. Khalid al-Mihdar, αεροπειρατής, βετεράνος του πολέμου της Βοσνίας.
3. Sheikh Omar abd-al Rahman Βομβιστής των δίδυμων πύργων το 1993, μέλος του οργανισμού TWRA που χρηματοδότησε τη Μουσουλμανική πλευρά στο πόλεμο της Βοσνίας.
4. Mohammed Haydar Zammar. Σχεδιαστής της 11/9, συχνός επισκέπτης της Βοσνίας και υποστηρικτής των Ισλαμικών κοινοτήτων στα Βαλκάνια
5. Osama bin Laden Ο ηγέτης της Αλ Κάιντα, είναι κάτοχος Βοσνιακού διαβατηρίου και ήταν κεντρικός χρηματοδότης της Ισλαμικής κυβέρνησης κατά τη δεκαετία του '90.
6. Abu al Ma'aali Συνεργάτης του Μπίν Λάντεν, διέμενε σε Βαλκανικές χώρες τη δεκαετία του '90 και μέχρι το 2001
7. Abdelkader Mokhtari. Συνεργάτης του Μπίν Λάντεν, συνελήφθη στη Βοσνία τον Οκτώβριο του 2001.

¹⁹ http://www.greekalert.com/2012/05/blog-post_5956.html.

²⁰ <http://www.rimse.gr/2012/11/blog-post.html>

²¹ Radical Islam Monitor in Southeast Europe.

8. Η προέλευση των εκρηκτικών που χρησιμοποιήθηκαν στη Μαδρίτη (2004) και Λονδίνο (2005) που προέρχονταν από τη Βοσνία και το Κόσοβο.

Ο Αρχιεπίσκοπος Σκόδρας Άντζελο Μασάφρα²² σε έκθεση του προς το Βατικανό υποστηρίζει, ότι μεγάλο μέρος του αλβανικού πληθυσμού έχει στραφεί προς το Ισλάμ των Σαλαφιστών/Βαχαμιστών και ότι οι άθρησκοι Αλβανοί μετατρέπονται σε φανατικούς μουσουλμάνους, λόγω της χρηματοδότησης από την Τουρκία και τη Σαουδική Αραβία. Μάλιστα το νέο Ισλαμικό Πανεπιστήμιο στα Τίρανα επιταχύνει τη μετέπειτα στροφή των μουσουλμάνων προς τα άκρα. Στην Αλβανία από το 1993 και έπειτα κάνουν αισθητή την παρουσία τους στα Τίρανα στελέχη της οργάνωσης Αλ Κάιντα, του Μπιν Λάντεν. Από δημοσιεύματα στο διεθνή τύπο φάνηκε η παρουσία του τότε ηγέτη της Αλ Κάιντα στο Κόσοβο και την Αλβανία και τα στοιχεία αυτά ολοένα και τεκμηριώνουν την σύνδεση τους με την οργάνωση U.C.K. Επίσης το Διεθνές Ισλαμικό Φιλανθρωπικό Πρόγραμμα χρηματοδότησε μια σειρά θρησκευτικών έργων στην Αλβανία και παράλληλα αυξήθηκε ο αριθμός των ξένων υπηκόων στα Τίρανα²³. Ο Ρώσος στρατιωτικός εμπειρογνώμονας κ. Λεβ Κορολκόφ²⁴, ανέφερε στην εφημερίδα «Η Φωνή της Ρωσίας» ότι όχι μόνον δεν ενσωματώθηκε στη Δύση η τέταρτη γενιά των μουσουλμάνων μεταναστών, αλλά δηλώνει κατηγορηματικά «Όχι!» στον δυτικό πολιτισμό. Αυτή η γενιά είναι ιδιόμορφη ωρολογιακή βόμβα, τοποθετημένη στην Ευρώπη ή με άλλα λόγια, είναι η «πέμπτη φάλαγγα» της Τζιχάντ. Ο πίνακας που ακολουθεί είναι ενδεικτικός της κατάστασης που επικρατεί στα βαλκανικά κράτη σχετικά με τις αναλογίες των μουσουλμάνων, σύμφωνα με τις τελευταίες έρευνες και απογραφές όπου αυτό ήταν δυνατό.

²² <http://smarkos.blogspot.gr/2013/01/focus-news-agency-mia-macedonia-vatican.html>

²³ Ε. Ζεγκίνης, Γενίτσαροι και Μπεκτασισμός, Γενεσιουργοί Παράγοντες του Βαλκανικού Ισλάμ. (2002), Βάνιας, Θεσσαλονίκη.

²⁴ <http://greek.ruvr.ru/>.

ΧΩΡΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ (Μουσουλμάνων)	Αριθμός(Μουσουλμάνων)
Τουρκία	99%	72.750,000
Βοσνία-Ερζεγοβίνη	44%	1,917,012
ΠΓΔΜ	33,33%	674,015
Μαυροβούνιο	17.74%	110,034
Σλοβενία	2.42%	47,488
Σερβία	3.20%	239,658
Κόσοβο	93.52%	1,963,912
Βουλγαρία	12,20%	966,978
Αλβανία	79,9%	2.691,388
Ελλάδα	2.86%	320,000

Πίνακας 1. Πηγή, *International Journal of Environmental Science and Development, Vol. 1, No. 2, June 2010*²⁵.

Η κρατική εφημερίδα των Σκοπίων NovaMakedonja ασχολείται με το ζήτημα της συμμετοχής Αλβανών από την ΠΓΔΜ και την περιοχή στον πόλεμο στη Συρία, κάτι το οποίο είχε λάβει μεγάλες διαστάσεις προ μηνών, μετά τη δημοσιοποίηση της πληροφορίας ότι τρεις Αλβανοί από την ΠΓΔΜ έχασαν τη ζωή τους πολεμώντας με τους αντικαθεστωτικούς στη Συρία. Επικαλούμενο ανώνυμους υψηλόβαθμους ειδικούς σε θέματα ασφάλειας, το δημοσίευμα της Nova Makedonija σημειώνει ότι ακραίοι Ισλαμιστές από την ΠΓΔΜ και από την γύρω περιοχή πολεμούν ως μισθοφόροι κατά του καθεστώτος Ασάντ στη Συρία υπό τις διαταγές Τσετσένων βετεράνων πολέμου.

²⁵ <http://www.ijesd.org/papers/29-D438.pdf>

Σύμφωνα με το δημοσίευμα, οι περισσότεροι μαχητές κάτοχοι διαβατηρίου της ΠΓΔΜ αφίχθησαν στη Συρία ως μέλη ΜΚΟ και ανθρωπιστικών οργανώσεων, ενώ στη συνέχεια έγιναν μέλη των ομάδων ανταρτών της Συρίας.

Η εφημερίδα τονίζει ότι νομικά δεν υπάρχει δυνατότητα αποτροπής της συμμετοχής πολιτών της ΠΓΔΜ στον πόλεμο της Συρίας και πως η χώρα δεν διώκει αποτελεσματικά τους πολίτες της που πολεμούν σε τρίτες χώρες και κατηγορούνται από τις αρχές αυτών των χωρών για τρομοκρατία. Το δημοσίευμα της Nona Makedonija παραθέτει επίσης δηλώσεις πηγών του Υπουργείου Εσωτερικών της ΠΓΔΜ, οι οποίες αρνούνται να προβούν σε εικασίες σχετικά με τέτοιου είδους πληροφορίες καθώς πρόκειται για «επιχειρησιακές πληροφορίες», όπως αναφέρουν.

Τόσο το Ν.Α.Τ.Ο και ο Ο.Η.Ε, όσο και η Ε.Ε επιχείρησαν με την διοργάνωση αποστολών, να εδραιώσουν την ειρήνη και την ασφάλεια στην περιοχή. Το έργο που είχαν να επιτελέσουν ήταν δύσκολο, καθώς τα καθεστώτα ήταν αδύναμα και οι κοινωνικές δομές σχεδόν ανύπαρκτες. Οι διεθνείς οργανισμοί λοιπόν προσπάθησαν να οργανώσουν τα πράγματα πολιτικά και κοινωνικά, δημιουργώντας σχέσεις εμπιστοσύνης στο λαό, αλλά και ένα γενικότερο κλίμα σταθερότητας. Εκ του αποτελέσματος θα λέγαμε ότι υπήρξαν κάποιες επιτυχίες, άλλα θα μπορούσε να είχε γίνει κάτι καλύτερο.

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω στοιχεία και τις μαρτυρίες συνάγεται ότι τα Κεντρικά Βαλκάνια είναι ένα καζάνι που βράζει, το ότι δεν έχουν υπάρξει τρομοκρατικές επιθέσεις μεγάλου βεληνεκούς σημαίνει ότι μέχρι στιγμής δεν εξυπηρετούν τα συμφέροντα των εξτρεμιστών στην περιοχή. Προς το παρόν τα βαλκανικά κράτη χρησιμοποιούνται ως στρατόπεδα εκπαίδευσης ακραίων ισλαμιστών τα οποία χρηματοδοτούνται από τις αραβικές χώρες. Εκμεταλλευόμενοι την ανυπαρξία της κρατικής οργάνωσης, την απουσία στοιχειώδους ασφάλειας και το εύκολο ξέπλυμα χρήματος που γίνεται φαίνεται ότι τελικά τα Βαλκάνια δε θα πάνσουν να είναι η πυριτιδαποθήκη της Ευρώπης. Σχετικά τώρα με την Ελλάδα, ο αμερικανός δημοσιογράφος και συγγραφέας Christopher Deliso πιστεύει πως *«υπάρχουν μεμονωμένοι Ισλαμικοί πυρήνες, αλλά ασφαλώς σε κανένα βαθμό σε αυτόν που παρατηρούνται αλλού. Η Ελλάδα διαθέτει εξαιρετική κοινωνική συνοχή, δεν πέρασε τον αθεϊσμό της Κομμουνιστικής περιόδου του Ανατολικού μπλοκ και ως εκ τούτου η δύναμη της Ελλαδικής Εκκλησίας εκτιμάται ως ισχυρή αποτρεπτική δύναμη για την εκδήλωση τέτοιων φαινομένων»*.

Αυτό όμως που πρέπει να ανησυχεί την Ελλάδα είναι το γεγονός ότι η χώρα χρησιμοποιείται σαν πέρασμα για τους εξτρεμιστές από τη Μέση Ανατολή και την Τουρκία, προς τα Βαλκάνια.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η αυξανόμενη δύναμη των μουσουλμανικών εξτρεμιστικών ομάδων στα Βαλκάνια είναι κάτι το οποίο θα έπρεπε να μας ανησυχεί αρκετά από τη στιγμή που συμβαίνει στη «γειτονιά μας». Τα βαλκανικά κράτη που δημιουργηθήκαν τα τελευταία χρόνια αποτελούν μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία για την ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος πέρα από εθνικούς και θρησκευτικούς περιορισμούς κάτι το οποίο συνδέεται με τις εξτρεμιστικές ομάδες αφού κατά ένα μέρος το ένα συντηρεί το άλλο. Τράπεζες ξένων συμφερόντων αραβικής κυρίως προέλευσης σε Αλβανία, Κόσοβο και ΠΓΔΜ, Μ.Κ.Ο, θρησκευτικά ιδρύματα, πανεπιστήμια, σχολεία και στρατόπεδα εκπαίδευσης επηρεάζονται από ξένα κέντρα και ασκούν συγκεκριμένη πολιτική εις βάρος της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Οι Διεθνείς Οργανισμοί θα πρέπει σε συνεργασία με τα ίδια τα κράτη να ασχοληθούν πιο σοβαρά και εμπειριστωμένα με το ζήτημα αυτό, να ενισχύσουν τις τοπικές κυβερνήσεις και την κοινωνική συνοχή, να αυξηθεί το βιοτικό επίπεδο και η εκπαίδευση των κατοίκων τους, να εδραιωθεί η πολυπόθητη ασφάλεια που τόσα χρόνια λείπει και βέβαια να ανακοπεί το κύμα του οργανωμένου εγκλήματος και της μεταφοράς των ακραίων ισλαμιστών από τη Μέση Ανατολή. Από την άλλη οι εκάστοτε κυβερνήσεις θα πρέπει να μεριμνήσουν και αυτοί και να συνεργαστούν με τους Διεθνείς Οργανισμούς ώστε να καταπολεμήσουν τα προβλήματα τους και φυσικά να αντιμετωπίσουν τη διαφθορά που υφίσταται. Δεν υπάρχουν εύκολες και γρήγορες λύσεις αλλά βεβαίως χρειάζεται εγρήγορση, ανάλυση και κυρίως θέληση και όχι ωχαδερφισμός σε γεγονότα που συμβαίνουν στη γειτονιά μας και μας αφορούν άμεσα. Ο διάσημος ιστορικός Μάρκ Μαζάουερ στο έργο του «Βαλκάνια», αναφέρει πως μπορεί εξωτερικά τα βαλκανικά κράτη να μοιάζουν ότι τείνουν προς μια ευρωπαϊκή πορεία, αλλά το περιεχόμενο τους χαρακτηρίζεται από την επιρροή της Ανατολής και τα τοπικά ήθη και έθιμα.

Οι σκιάς του παρελθόντος βρίσκονται ακόμη εκεί για να μας θυμίζουν ότι η υποφαινόμενη σταθερότητα ανά πάσα στιγμή μπορεί να φύγει, εμείς απλά θα πρέπει να ακούμε και να αναλύουμε τα γεγονότα.

ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΌΡΩΝ

1. **Φραγκίσκος Φερδινάνδος των Αψβούργων:** ήταν αρχιδούκας και διάδοχος της Αυστροουγγρικής Αυτοκρατορίας. Η δολοφονία του ήταν η σπίθα που προκάλεσε τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.
2. **Ν.Α.Τ.Ο:** Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου). Στρατιωτική αμυντική συμμαχία χωρών της Δύσης που έχει σκοπό την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των χωρών-μελών σε διάφορους τομείς (στρατιωτικό, πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, μορφωτικό), την προώθηση των γεωπολιτικών συμφερόντων και την αποτροπή της ένοπλης επίθεσης εναντίον κάποιας χώρας-μέλους από άλλες.
3. **Ανατολικό Ζήτημα:** διπλωματικά και πολιτικά προβλήματα που δημιουργήθηκαν από τις εγγενείς αδυναμίες στη διατήρηση της συνοχής του Οθωμανικού Κράτους που παρουσιάστηκαν από τα μέσα του 18ου μέχρι και τις αρχές του 20ου αιώνα, όταν ο ένας μετά τον άλλο οι υπόδουλοι υπό τους Οθωμανούς λαοί εξεγέρθηκαν κατά της Αυτοκρατορίας και η Οθωμανική Αυτοκρατορία ηττήθηκε από τη Ρωσία κατά τον Ρωσοτουρκικό Πόλεμο το 1774.
4. **Ε.Σ.Σ.Δ. :** Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών.
5. **Ο Μαξιμιλιανός Φραγκίσκος Μαρία Ισιδώρος Ροβεσπιέρος:** (1758 - 1794) ήταν Γάλλος πολιτικός, δεσπότης μορφή της Γαλλικής Επανάστασης του 1789.
6. **Ο Μιχαήλ Αλεξάντροβιτς Μπακούνιν:** υπήρξε Ρώσος θεωρητικός του αναρχισμού που με τα γραπτά του και το βίο του, λειτούργησε ως σημείο αναφοράς στην ιστορία του αναρχικού κινήματος, αποτελώντας μία από τις πλέον διάσημες επαναστατικές μορφές του 19ου αιώνα.
7. **Η Λωρίδα της Γάζα:** αποτελεί μια παράλια χερσαία λωρίδα στο νοτιοανατολικό άκρο της Μεσογείου, μεταξύ της Αιγύπτου και του Ισραήλ που δημιουργήθηκε το 1948, με βάση τη γραμμή εκχειρίδας του Πρώτου Αραβοϊσραηλινού πολέμου. Πρόκειται για μια χερσαία λωρίδα που εκτείνεται βόρεια των ανατολικών συνόρων της Αιγύπτου, με συνολική έκταση 360 km² στην οποία και κατοικούν 1,5 εκατομμύρια Παλαιστίνιοι .Σημειώνεται ότι τη Διοίκηση της Λωρίδας αυτής μέχρι το 1967 ασκούσε η Αίγυπτος. Μετά όμως τον πόλεμο των έξι ημερών πέρασε στη κατοχή και τον έλεγχο του Ισραήλ.

8. **RAF: Φράζια Κόκκινος Στρατός**, γνωστή στα ΜΜΕ και ως RAF, ήταν ακροαριστερή οργάνωση που έδρασε στη Δυτική Γερμανία.
9. **Ερυθρές Ταξιαρχίες**: Ερυθρές ταξιαρχίες, ένοπλη οργάνωση κομμουνιστικών πεποιθήσεων που εμφανίστηκε στην Ιταλία.
10. **Συνθήκη της Λωζάννης**: ήταν συνθήκη ειρήνης που έθεσε τα όρια της σύγχρονης Τουρκίας. Υπογράφηκε στη Λωζάνη της Ελβετίας στις 24 Ιουλίου 1923 από την Ελλάδα, την Τουρκία και τις άλλες χώρες που πολέμησαν στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και την Μικρασιατική εκστρατεία (1919-1922) και συμμετείχαν στην Συνθήκη των Σεβρών συμπεριλαμβανομένης και της ΕΣΣΔ (που δεν συμμετείχε στην προηγούμενη συνθήκη).
11. **Μπεκτασήδες** : σέκτα των Μπεκτασήδων (Bektaşî) δερβίσηδων, βαθιά ριζωμένη στο μεγαλύτερο κομμάτι του μουσουλμανικού κόσμου, διακηρύσσει έναν τρόπο ζωής πολύ κοντά σε εκείνον που κήρυξε ο Ιησούς της Γαλιλαίας, πλησιέστερο απ' ότι μπορεί να επιτύχει η επίσημη εκκλησία του Ισλάμ ή του χριστιανισμού.
12. **Μουτζαχεντίν**: είναι ένας όρος που οι μουσουλμάνοι χρησιμοποιούν για να περιγράψουν εκείνους που θεωρούν τους μουσουλμάνους που αγωνίζονται στο δρόμο του Αλλάχ. Τα τελευταία χρόνια, η λέξη Μουτζαχεντίν έχει πιο στενά συνδεδεμένες από τα δυτικά με το ριζοσπαστικό Ισλάμ, που περιλαμβάνει αρκετές ένοπλες ομάδες και τους αγώνες.
13. **Τζιχάντ**: Ο διεθνής σήμερα όρος Τζιχάντ είναι αραβική λέξη που σημαίνει γενικά αγώνας, προσπάθεια, το να μοχθεί κανείς με όλες του τις δυνάμεις ή να αντιμάχεται οποιοδήποτε αντικείμενο αποδοκμασίας. Αποτελεί ένα από τα κεντρικά δόγματα του Ισλάμ και αναφέρεται ορισμένες φορές ως ο έκτος πυλώνας του, χωρίς όμως να κατέχει πραγματικά μία τέτοια θέση.

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Θ. Βερέμης, Βαλκάνια. Από τον 19ο ως τον 21ο αιώνα. Δόμηση και αποδόμηση κρατών(2004), Πατάκης.
- Μπαξεβάνης, Χ., ‘Οικοδόμηση κρατών και νέες μορφές διακυβέρνησης. Το πείραμα της πρώην Γιουγκοσλαβίας’, *Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική*, Τεύχος 23, Ιούλιος-Οκτώβριος 2011, σ. 281-299.
- Μαίρη Μπόση, Ελλάδα και Τρομοκρατία, Εθνικές και Διεθνείς Διαστάσεις, (1996), Σάκκουλας
- Ε. Ζεγκίνης, Γενιτσαροι και Μπεκτασισμός, Γενεσιουργοί Παράγοντες του Βαλκανικού Ισλάμ. (2002), Βάνιας, Θεσσαλονίκη.

ΜΕΤΕΦΡΑΣΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- John Mearsheimer, Stephen Walt, Το Ισραηλινό Λόμπι και η Πολιτική των Η.Π.Α. Εκδόσεις Θύραθεν.
- Eric Hobsbawm, Παγκοσμιοποίηση, Δημοκρατία και Τρομοκρατία,(2007), Θεμέλιο.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Mark Burgess, A Brief History Of Terrorism, Center For Defence Information.
- Harvey W. Kushner, 2003, Encyclopedia Of Terrorism, Sage Publications, σελ. 360.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- Εφημερίδα Ελευθεροτυπία. <http://www.enet.gr/>,
- O.H.E.. <http://www.unmultimedia.org/>
- ΣΚΑΙ NEWS. <http://www.skai.gr/news/world/article/248851/rossia-polukenri-epithesi-kamikazi-sto-stathmo-tou-volgograd-upd-video/>
- <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=country&category=COI&publisher=&type=&coi=GRC&rid=&docid=4caabf092&skip=0>
- British Academy Muslims in the Balkans. <http://www.balkanmuslims.com/pdf/Chouseiinoglu-Gr.pdf>
- Radical Islam Monitor in Southeast Europe. http://www.rimse.gr/2013/07/blog-post_19.html
- Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Αναλύσεων. http://www.elkeda.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=2416:17112012-&catid=35:2010-01-10-16-40-20&Itemid=85.
- <http://www.rimse.gr/2012/11/blog-post.html>
- http://www.greekalert.com/2012/05/blog-post_5956.html.
- <http://smarkos.blogspot.gr/2013/01/focus-news-agency-mia-macedonia-vatican.html>
- Διαδικτυακή Ρωσική Εφημερίδα. <http://greek.ruvr.ru/>.
- <http://www.ijesd.org/papers/29-D438.pdf>